

Beden Eğitime Yönelimin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbilişsel Farkındalık Düzeylerine Etkisi: Lise Öğrencileri Örneği*

The Effects of Orientation to Physical education on Metacognitive Awareness Levels towards Physical Activity: Example of High School Students

ORIJİNAL ARAŞTIRMA/ ORIGINAL RESEARCH

Lale YILDIZ^{†1},

Olca KİREMİTÇİ²,

A. Meliha CANPOLAT²

¹ Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi

² Ege Üniversitesi, İzmir

Öz

Bu çalışma, lise öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik üstbiliş farkındalık düzeylerinin, beden eğitimi derslerine yönelimleri ile etkileşimini ve mevcut durumun özel-devlet okul ve cinsiyet değişkenleri açısından olası farklarını incelemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya, yaş ortalaması 15.5±.99 olan 244'ü kız ve 157'si erkek olmak üzere toplam 401 lise öğrencisi katılmıştır. Çalışmada, Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (Kiremitçi, 2013) ile Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş (Kiremitçi, 2016) ölçekleri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde, betimsel istatistik, normallik testi ve basit doğrusal regresyon analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları, genel örneklem için çabasızsız sonuca yönelim boyutu negatif, diğer tüm boyutların pozitif yönde üstbilişsel farkındalığı yordama özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir (p<.05). Cinsiyet değişkeni ayrıştırıcı bir değişken olarak dikkate alındığında, kız öğrencilerde öğrenci merkezli öğrenme yönelimi, erkek öğrencilerde ise yarışma yönelimi en etkili katsayıya sahip alt boyutlar olarak hesaplanmıştır (p<.05). Özel-devlet okul farklılığına göre ise, ortak bir şekilde öğrenci merkezli öğrenme yönelimi en yüksek kat sayıya sahip alt boyut olarak dikkat çekmektedir (p<.05). Elde edilen sonuçlar, motivasyonel yönelimlerin üstbilişsel farkındalık üzerindeki etkisinin, ancak öğrenci merkezli bir öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi ile mümkün olacağını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi, fiziksel aktivite, motivasyonel yönelim, üstbilişsel farkındalık, lise öğrencileri.

Yayın Bilgisi

Gönderi Tarihi: 27.03.2018

Kabul Tarihi: 30.06.2018

Online Yayın Tarihi: 30.06.2018

Abstract

This study was carried out for the purpose of examining the interaction between the metacognitive awareness levels of high school students towards physical activities and the differences in the current situation in respect of the school type and gender variables. A total of 401 high school students were involved in the study, 244 of whom were female and 157 of whom were male with the average age of 15.5 ±.99. In the study, the scales of Learning and Performance Orientation in Physical Education Classes (Kiremitçi, 2013) and Metacognition towards Physical Activities (Kiremitçi, 2016) were used. Descriptive statistics, normality test and simple linear regression analysis were applied. In the analysis of obtained data. The results of the analysis indicate that the dimension of effortless orientation to result is negative for the general sample and all other dimensions positively have the feature of predicting metacognitive awareness (p<.05). When gender variable was considered as a distinguishable variable, student-centered learning orientation in girls and competition orientation in boys were assessed to be the sub-dimensions with the most effective coefficient (p<.05). In accordance with the difference in school types, student-centered learning orientation gets the attention as the sub-dimension with the highest coefficient in public and private school students (p<.051). The obtained results indicate that the effects of motivational orientations on metacognitive awareness levels can be possible only with conducting a student-centered learning.

Keywords: Physical education, physical activity, motivational orientation, metacognitive awareness, high school students.

* Bu çalışma 19-22 Ekim 2017 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen Uluslararası 9. Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu yazar: Lale Yıldız, laleyildiz84@gmail.com

GİRİŞ

Biliş, kısaca ‘bilme’ ve ‘farkında olma’ şeklinde ifade edilebilir. Eğitim alanında ise, bilginin kazanılması ve kullanılması sürecini tanımlamaktadır. Öğrencilerin, algılama, depolama ve bilgileri işleme vb. süreçleri etkin kullanarak öğrenmenin en yüksek şekline ulaşması eğitimin temel hedefleri arasındadır (Akpınar, 2011). Bu noktada, bilişsel faaliyetlerin birçoğunda önemli bir rol oynayan “üstbiliş” kavramı da geliştirilmelidir. Selçuk (2000), üstbilişi, “bireyin bilişsel süreç ile ilgili bilgisi ve farkındalığı” olarak tanımlamaktadır. Bireylerin kendi öğrenmelerinin ve öğrenme süreçlerinin farkında olmaları ve kendilerine geri bildirimler verebilmeleri başarılarını destekleyen özellikler arasındadır (Doğan, 2013). Beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin, bireylerin yaşamla kurdukları bağı güçlendirdiği göz önüne alınırsa, öğrencilerin katılım gösterdikleri sportif etkinliklere ilişkin bilgi, duygu ve hareket düzeyinde farkındalık oluşturması sağlanmalıdır (Ergül, Tınaz ve Ertaç, 2016). Çünkü öğrenciler, karmaşık bilişsel etkinlikleri ve problemleri çözmeye sürecinde düşünerek üst bilişsel farkındalık düzeyini geliştirebilirler (Karakelle, 2010). Tuzcuoğlu ve Özcan (2014) üstbilişsel farkındalık üzerine yapmış oldukları çalışmada, lisanslı olarak takım ve bireysel spor yapan öğrencilerle spor yapmayan öğrencileri karşılaştırmış ve spor yapan öğrenciler lehine anlamlı fark bulmuşlardır.

Öğrencilerin etkin ve sağlıklı bir yaşam tarzı sağlamaya yönelik oluşturdukları bireysel farkındalık ile beden eğitimi ve spora katılımı için gerekli becerileri de geliştirdikleri düşünülmektedir. Beceri gelişimi sürecinde ise, öğrencinin benimsediği öğrenme yöneliminin etkin bir rolü bulunabilir. Bireylerin öğrenci merkezli ya da öğretmen merkezli öğrenme yönelimlerine ilişkin farkındalığını oluşturması, bedensel etkinlik düzeylerinde yükselmelerin yaşanmasına olanak verebilir. Bunun yanı sıra bireylerin hata yapmaktan kaçınıyor olması, başarısızlık korkusu ya da sürekli yarışma ortamına yöneliyor olması durumlarına ilişkin geliştirilen farkındalıklar olumlu bir öğrenme ikliminin oluşmasında kilit rol oynayabilir (Çalık ve Kurt, 2010; Engür, 2013). Beden eğitimi alanında yapılmış çalışmalarda, bireylerin daha iyisini yapma çabası, memnuniyeti, daha az sıkılması ve içsel bir güdülenme sağlaması ile “öğrenme yönelimi” arasında; can sıkıntısı, çabadan ziyade yetenekle başarma inancı ve derse ilişkin olumsuz bir tutum ile “performans yönelimi” arasında ilişkiler olduğunu vurgulamaktadır (Todorovich ve Curtner-Smith, 2003; Theodosiou ve Papaioannou, 2005). Son yıllarda eğitimde bireyselliğin ve birey nasıl öğrenir? sorusunun öne sürülmesiyle birlikte, beden eğitimi

derslerindeki öğrenme yönelimlerinin incelenmesi gereken bir kavram olması ve öğrencilerin üstbilişsel farkındalıklarının fark edilmesi önemsenmektedir. Ders içerisinde konuyu oldukça iyi öğrenmeyi hedefleyen ya da diğer öğrencilerden daha kötü seviyede olmaktan kaçınan öğrencilerin daha çok üst biliş stratejileri kullandıkları açıklayan çalışmalar göze çarpmaktadır (Aydın ve Yerdelen, 2015). Bu bağlamda, lise öğrencilerinin fiziksel aktiviteye yönelik üstbilişsel farkındalık düzeylerinin beden eğitimi derslerine yönelimleri ile ilişkisini incelemek ve özel ile devlet okulları arasındaki farkları belirlemek araştırmacılar tarafından değerli bulunmuştur. Bu çalışma, beden eğitimi derslerine yönelik farkındalıkların belirlenmesi, geliştirilmesi ve ilerleyen çalışmalara temel oluşturması bakımından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Çalışmaya, İzmir ilinde öğrenim gören, 244'ü (%60.8) kız ve 157'si (%39.2) erkek olmak üzere toplam 401 lise öğrencisi katılmıştır. Öğrencilerin 204'ü (%50.9) özel ve 197'si (%49.1) devlet okulunda öğrenim görmektedir, yaş ortalaması $15.58 \pm .99$ olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi Ölçeği, Papaioannou (1994), tarafından geliştirilmiş ve Kiremitci (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek 27 madde 5 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi (7 madde), Öğrencilerin Yarışma Yönelimi (5 madde), Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması (5 madde), Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi (6 madde), Çabasız Sonuca Yönelim (4 madde). Ölçek yargıların beş değerlendirme basamağına (1=Hiç katılmıyorum – 5=Tamamen Katılıyorum) göre yanıtlanmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayısı değerleri .78 ve .89 arasında değişmektedir (Kiremitci, 2013).

Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş Ölçeği, Settanni, Magistro and Rabaglietti, (2012) tarafından geliştirilmiş, Kiremitci (2016) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. Ölçek, 10 maddeden oluşmakta ve tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin maddeleri 4'li likert tipi (1=Tamamen

Katılmıyorum; 4= Tamamen Katılıyorum) ile değerlendirilmektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır (Kiremitçi, 2016).

Verilerin Analizi

Verilerin istatistiksel analizi ve değerlendirilmesi sırasında ilk olarak, çalışmada temel alınan değişikliklere ilişkin betimsel analiz, daha sonra üstbilişsel farkındalık ve beden eğitimi derslerine yönelim puanlarının normallik testi uygulanmıştır. Cinsiyet ve özel-devlet okul değişkenlerinin etkisini belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Verilerin analizinde SPSS 21. paket programından faydalanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1: Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş ve Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi Testlerinin Betimleyici İstatistikleri

Ölçüm Araçları	Alt boyutlar	n	X	Ss	Çarpıklık	Basıklık
Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş	Toplam	401	3.81	.73	-.884	.995
Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi	Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi	401	3.50	.83	-.422	-.357
	Öğrencilerin Yarışma Yönelimi	401	3.41	.77	-.291	-.071
	Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması	401	3.62	.88	-.622	.188
	Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi	401	3.51	.83	-.484	.013
	Çabasız Sonuca Yönelim	401	2.90	.87	.008	-.342

Tablo 1’de katılımcıların ölçeklere ilişkin alt faktörlerden aldıkları ortalama puan değerleri incelendiğinde; tüm test parametrelerine ilişkin tanımlayıcı istatistiklerin normal dağılım varsayımının karşılandığı görülmektedir.

Tablo 2: Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X_{1-5}) ve Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken			
	Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş			
Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi(X_{1-5})	B	β	t	p
Sabit	1.80		9.63	.000
Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi (X_1)	.282	.318	5.19	.000
Öğrencilerin Yarışma Yöneliminin (X_2)	.145	.153	2.62	.009
Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması (X_3)	.097	.116	2.24	.025
Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi (X_4)	.117	.133	2.32	.021
Çabasız Sonuca Yönelim (X_5)	.081	-.096	-2.18	.030

$F = 39.529$ ($p=.000$), $R^2 = .333$, $\Delta R^2 = .325$

Beden eğitimi derslerine yönelim alt boyutlarının, üstbilişsel farkındalık düzeyini nasıl açıkladığını test etmek amacıyla tüm örneklem grubundan elde edilen veri setine basit doğrusal regresyon analizi uygulanmış ve üst biliş üzerinde “Çabasız sonuca yönelim” alt boyutunun negatif, diğer alt boyutlarınsa pozitif yönde yordayıcı özelliğine sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca beden eğitime yönelim alt boyutlarının, üstbilişsel farkındalık düzeyini % 33’nü açıkladığı görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 3: Cinsiyete Göre Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X₁₋₅) ve Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbilişe İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

KIZ				
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken			
	Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş			
Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X₁₋₅)	B	β	t	p
Sabit	2.12		8.64	.000
Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi (X ₁)	.321	.391	5.00	.000
Öğrencilerin Yarışma Yönelimi (X ₂)	.067	.074	.997	.320
Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması (X ₃)	.142	.168	2.62	.009
Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi (X ₄)	.047	.057	.789	.431
Çabasız Sonuca Yönelim (X ₅)	-.110	-.142	-2.45	.015
F = 22.235 (p=.000), R² = .318, ΔR² = .304				
ERKEK				
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken			
	Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş			
Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X₁₋₅)	B	β	t	p
Sabit	1.31		4.45	.000
Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi (X ₁)	.223	.227	2.24	.026
Öğrencilerin Yarışma Yönelimi (X ₂)	.273	.272	2.93	.004
Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması (X ₃)	-.027	-.031	-.352	.725
Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi (X ₄)	.255	.264	2.80	.006
Çabasız Sonuca Yönelim (X ₅)	-.021	-.022	-.326	.745
F = 19.535 (p=.000), R² = .393, ΔR² = .373				

Tablo 3 incelendiğinde; cinsiyet değişkeni ayrıştırıcı olarak değerlendirilmiştir ve kız öğrencilerde “Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi”, “Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması” yapılarının üst bilişsel farkındalık düzeyine pozitif öngörü sağladığı, “Çabasız Sonuca Yönelim” negatif öngörü sağladığı belirlenmiştir. Erkek öğrencilerde ise, “Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi”, “Öğrencilerin Yarışma Yönelimi” ve “Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi” yapılarının üstbiliş farkındalık düzeyine pozitif öngörü sağladığı saptanmıştır.

Tablo 4: Okul Türüne göre Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X_{1-5}) ve Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş İlişkin Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

ÖZEL				
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken			
	Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş			
Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X_{1-5})	B	β	t	p
Sabit	2.40		7.98	.000
Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi (X_1)	.301	.353	3.90	.000
Öğrencilerin Yarışma Yönelimi (X_2)	.033	.032	.386	.700
Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması (X_3)	.116	.138	1.83	.068
Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi (X_4)	.054	.061	.699	.485
Çabasız Sonuca Yönelim (X_5)	-.125	-.157	-2.37	.019
F = 12.387 (p=.000), R² = .238, ΔR² = .219				
DEVLET				
Bağımsız Değişkenler	Bağımlı Değişken			
	Fiziksel Aktiviteye Yönelik Üstbiliş			
Beden Eğitimi Sınıflarında Öğrenme ve Performans Yönelimi (X_{1-5})	B	β	t	p
Sabit	1.30		5.27	.000
Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi (X_1)	.280	.300	3.52	.001
Öğrencilerin Yarışma Yönelimi (X_2)	.238	.256	3.23	.001
Öğrencinin Hataları Hakkında Endişe Duyması (X_3)	.069	.082	1.15	.252
Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi (X_4)	.140	.158	2.09	.038
Çabasız Sonuca Yönelim (X_5)	-.024	-.027	-.464	.643
F = 30.971 (p=.000), R² = .448, ΔR² = .433				

Özel-devlet okul ayrıştırıcı değişkeni dikkate alınarak uygulanan basit doğrusal regresyon analizi sonuçları Tablo 4’te görülmektedir; özel okulda öğrenim gören öğrencilerde “Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi” yapısının üstbilişsel farkındalık düzeyine pozitif öngörü sağladığı, “Çabasız Sonuca Yönelim” de negatif öngörü sağladığı belirlenmiştir. Devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerde ise, “Öğrenci Merkezli Öğrenme Yönelimi”, “Öğrencilerin Yarışma Yönelimi” ve “Öğretmen Merkezli Öğrenme Yönelimi” yapılarının üstbiliş farkındalık düzeyine pozitif öngörü sağladığı saptanmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmadan elde edilen bulgular, beden eğitimi derslerinde motivasyonel yönelimlerin üstbilişsel farkındalık üzerindeki etkisini ve cinsiyetin yanı sıra özel-devlet okul değişkenlerinin yarattığı farklılıkları ortaya koymaktadır.

Çalışmanın ilk bulgusu olarak, beden eğitimi derslerine yönelim alt boyutlarının, üstbilişsel farkındalık düzeyini nasıl açıkladığı incelenmiştir. Elde edilen veriler, üst biliş üzerinde “Çabasız sonuca yönelim” alt boyutunun negatif, diğer alt boyutlarınsa pozitif yönde yordayıcı özelliğe sahip olduğunu göstermektedir. Üstbiliş sahip olunan bilginin birey tarafından kontrolü ve düzenlenmesi (Flavell, 1987) şeklinde tanımlanacak olursa, üstbilişsel farkındalık becerisinin sahip olunan bilgiyi düzenleme durumuyla da doğru orantılı bir şekilde gerçekleşmiş olması, öğrencinin öğrenme eyleminde kendi planlamasını yapabilme ve merkeze kendisini koyabilme noktasında da avantaj sağlayacağı düşünülebilir. Beden eğitimi derslerine yönelim motivasyonunun, bireylerin problem çözme becerisi ile doğru orantılı bir ilişki içerisinde olduğu (Theodosiou ve Papaioannou, 2005; Tuzcuoğlu ve Özcan, 2014) yapılan birçok araştırmada vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, öğrencilerin hem okul yaşamlarında hem de beden eğitimi derslerinde birçok karar verme durumuyla karşı karşıya kalmaları sonucunda bilişsel açıdan düşünme becerilerini geliştirmiş olmaları beklenen sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Buna benzer olarak, Ahn ve Fedewa, (2011) yapmış oldukları meta-analiz çalışmasında, çocukların zihinsel sağlığı üzerinde fiziksel aktivitenin etkilerinin anlamlı olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, diğer yönelim türlerinden farklı olarak çaba sarf etmeden sonuç yöneliminin olumsuz bir etkiye sahip olmasının, bireylerin kendilerine yöneltilmiş ve sonucu belirlenmiş problemin çözümü hususunda tek bir çözüm yolu üretmek suretiyle tek düze bir davranış sergiliyor olmalarından kaynaklandığı düşünülebilir.

Elde edilen veriler cinsiyet değişkenine göre tekrar değerlendirildiğinde, kadın ve erkek katılımcılarda öğrenci merkezli yönelimin ortak olarak pozitif bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Theodosiou, Mantis ve Papaioannou, (2008) 510 öğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada, beden eğitimi derslerinde üstbilişsel aktivite, hedef yönelimi ve algılanan motivasyonel iklimi araştırmışlardır. Sonuç olarak, öğrencilerin kişisel yetenekleri ve gelişimlerine yönelik motivasyonel iklimin oluşturulmasının, üstbilişsel farkındalık yolunda da gelişim sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Bunun yanında, erkek öğrencilerde yaş grubunun özelliklerinden

kaynaklı olarak, kendini ispatlama çabası içerisinde yarışma yöneliminin ön plana çıkması ve bu yaş grubunun kendilerine kılavuzluk edecek bir lider arayışı içerisinde olmaları sebebi ile de öğrenme eyleminde öğretmeni merkeze çekme çabası içinde oldukları düşünülebilir. Kadın katılımcılarda elde edilen sonuçların ise toplumun sosyo-kültürel yapısından kaynaklanan kadın bireylerin hata yapma noktasında duymuş oldukları endişenin bir yansıması olduğu söylenebilir. Bu da kadın katılımcıların çaba sarf etmeden süreci mümkün olduğu kadar kısaltarak, hata yapmaksızın sonuca yönelme noktasında motive etmiş ancak bunun da, öğrenme noktasında olumsuz etkiye sahip olduğu görülmüştür. Haslofça (2013), beden eğitimi programlarının oluşturduğu motivasyonel iklimin hedef yönelimlere ve derse ilişkin tutuma etkisini incelediği çalışmada, hata yapma endişesi taşıyan öğrencilerin öğrenmeden ziyade performans yönelimine sahip olduklarını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra Telford ve ark. (2016), neden kızların erkeklere göre fiziksel olarak daha az aktif olduklarını araştırdıkları çalışmada, fiziksel aktivite sürecinde kızların erkeklere göre aile, okul ve çevreden daha düşük düzeyde olumlu etkilendiğini belirtmektedirler noktada, fiziksel aktiviteye yönelimin kız ve erkekler arasında farklılık gösterebileceğinin göz önünde bulundurulmasını gerektiğini vurgulamışlardır.

Özel-devlet okul değişkeni dikkate alındığında, özel okulda öğrenim gören öğrencilerde öğrenci merkezli öğrenme yapısının üstbilişsel farkındalık düzeyine pozitif öngörü sağladığı, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerde ise, öğrenci merkezli öğrenme, öğrencilerin yarışma yönelimi ve öğretmen merkezli öğrenme yapılarının üstbiliş farkındalık düzeyine pozitif öngörü sağladığı saptanmıştır. Bu bağlamda, bireyde gerçekleşen davranış değişikliği hususunda öğrencilerin merkezde olma durumu beklenen sonuç olarak her iki okul türünde de karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerin fiziksel aktivite noktasında, sıklıkla klasik yöntemlerin kullanıldığı uygulamalarla karşılaştığı düşünüldüğünde, öğretmenin merkezde olduğu ve uygulamanın son aşamasında becerilerin test edilme noktasında öğrencilerin yarışmalara yönlendirildiği düşünülebilir. Özel okulda öğrenim gören öğrenciler üzerinde, sadece fiziksel aktivite uygulamalarının bulunduğu dersler değil, diğer ders uygulamalarında da akademik kaygının bir neticesi olarak sınav sistemi içerisinde mümkün olan en kısa süre de sonuca ulaşma çabasının güçlendirildiği bir eğitim sisteminden bahsedebiliriz. Bu eğilimin de öğrenme noktasında olumsuz bir etkiye sahip olduğu düşünülmektedir. Kiremitci, Gençer ve Demiray, (2014) ilk ve ortaöğretim kurumlarında çalışan öğretmenlerin mesleğe yönelik davranışları ve yaşantı modelleri üzerine gerçekleştirdikleri çalışmada, özel-devlet okul

değişkeni dikkate alındığında, özel okullarda çalışan öğretmenlerin mesleki hırs ve başarıma eğilimi alt boyutlarında devlet okulunda çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde yüksek puanlara sahip olduğu görülmüştür. Bu noktada, özel okulda öğrenim gören öğrencilerin öğretmenlerin hırs ve başarıma davranışlarından dolayı çabasız sonuca yönelim gösterdikleri düşünülmekte ve araştırmanın bulgusu ile paralellik göstermektedir.

Gerek genel örneklem, gerekse cinsiyet ayrıştırıcı değişkeninin dikkate alındığı analiz sonuçlarında fark yaratan alt boyutun negatif etkiyle çaba sarf etmeden sonuç odaklı yönelim olmasının nedeni, hedefe ulaşmada tercih edilen yolun tek bir çözüm önerisi içeren kısa vadeli bir eylem olması şeklinde gösterilebilir. Devlet okullarında öğrenim gören öğrencilerden elde edilen sonuçlar eylemin öğretmen tarafından gösterilip öğrenci tarafından tekrarlanması ve yarışma ortamında değerlendirilmeye alınmasından kaynaklanmış olabilir. Özel okul öğrencilerinden elde edilen sonuçlar ise, öğretmenin hırs ve başarı eğilimiyle, sınavlarda süreyi verimli kullanma açısından öğrenciyi mümkün olan en kısa çözüm yoluna yöneltmiş ve böylece minimum çaba ile sonuç alma noktasında motive etmiş olabilir. Bu durumda özel-devlet okul farklılıkları, tüm dersler için geçerli akademik başarı kaygısının etkisiyle şekillenen uygulama prensiplerinin yansıması şeklinde değerlendirilebilir. Tüm bu sonuç ve yorumlardan yola çıkarak, gerek fiziksel aktivite uygulamalarında gerekse diğer ders uygulamalarında öğrenci merkezli yapılandırmacı yaklaşım ile keşfetmeye yönelik öğrencilerin bireysel özelliklerini ayırt edici olarak eyleme dönebildikleri ders uygulamalarının gerçekleştirilmesi, başta bilişsel olmak üzere tüm gelişim alanlarında ihtiyaçları daha fazla karşılayabileceği sonucuna varılmıştır. Bu noktadan hareketle ders, konu, içerik düzenlemelerinin yarışmadan uzak, modern ve öğrenci merkezli yöntemler kullanılarak uygulamaya geçilmesi tavsiye edilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ahn, S., & Fedewa, A. (2011). A Meta-analysis of the Relationship Between Children's Physical Activity and Mental Health. *Journal of Pediatric Psychology*, 36(4), 385-397.
- Akpınar, B. (2011). Biliş ve üstbiliş (metabilis) kavramlarının zihin felsefesi açısından analizi. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(4), 353-365.
- Aydın, S., & Yerdelen, S. (2015). Lise Öğrencilerinin Biyoloji Dersinde Kullandıkları Üst biliş Stratejilerinin Başarı Hedef Yönelimleri ve Öz-Yeterlik Algıları ile İlişkisinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3), 781-792.
- Çalık, T., ve Kurt, T. (2010). Okul İklimi Ölçeği'nin (OİÖ) Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 35(157), 167-180.
- Doğan, A. (2013). Üstbiliş ve Üstbilişe Dayalı Öğretim. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 3, 6-20.

Yıldız, L., Kiremitci, O., ve Canpolat, M. (2018). Beden eğitimine yönelimin fiziksel aktiviteye yönelik üstbilişsel farkındalık düzeylerine etkisi: lise öğrencileri örneği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 166-175.

- Ergül, M.A, Tınaz, C., ve Ertaç, M. (2016). Lise öğrencilerinin spora yönelik farkındalık düzeylerine etki eden faktörlerin incelenmesi: Tenis branşı örneği. *Spor Bilimleri Dergisi Hacettepe*, 27(2), 69–83.
- Engür, M. (2013). Başarısızlık korkusu: performans başarısızlığı değerlendirme envanteri (PBDE)-türkçe versiyonunun psikometrik özellikleri. *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2(6),78 K:159.
- Flavell, J. H. (1987) *Speculation about the nature and development of metacognition*. In F. Weinert, & R. Kluwe (Ed.), *Metacognition, motivation, and understanding* (21-29). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Haslofça, F. (2013). Beden eğitimi programlarının oluşturduğu motivasyonel iklimin hedef Yönelimlere ve Derse İlişkin Tutuma Etkisi. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4, 33-47.
- Karakelle, S. (2012). Üst bilişsel farkındalık, zekâ, problem çözme algısı ve düşünme ihtiyacı arasındaki bağlantılar. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 237-250.
- Kiremitci, O. (2013). Validity and reliability of the learning and performance orientations in physical education classes questionnaire: Turkish secondary school students. *South African Journal for Research in Sport, Physical Education and Recreation*, 35(1), 39-51
- Kiremitci, O., Gençer, T., ve Demiray, E. (2014). Öğretmenlerin mesleğe yönelik davranış ve yaşantı modellerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 66-74.
- Kiremitci, O. (2016). Psychometric properties of turkish version of metacognition applied to physical activities scale (mapas-tr): A study on early adolescents. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(3), 55-62.
- Papaioannou, A. (1994). Development of a questionnaire to measure achievement orientations in physical education. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 65(1), 11-20.
- Selçuk, Z. (2000). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Settanni, M., Magistro, D., and Rabaglietti, E. (2012). Development and preliminary validation of an instrument to measure metacognition applied to physical activity during early adolescence. *Cognition, Brain and Behavior, An Interdisciplinary Journal*, 16(1), 67-87.
- Telford M.R., Telford D.R., Olive L., Cochrane T., and Davey R. (2016). Why Are Girls Less Physically Active than Boys? Findings from the LOOK Longitudinal Study. *PLOS One A Peer- Reviewed, Open Access Journal*, 11(3),1-11.
- Theodosiou, A., and Papaioannou, A. (2005). Motivational climate, achievement goals and metacognitive activity in physical education and exercise involvement in out-of-school settings. *Psychology of Sport and Exercise*, 2,1–19.
- Theodosiou, A., Mantis K., and Papaioannou, A. (2008). Student self-reports of metacognitive activity in physical education classes. age-group differences and the effect of goal orientations and perceived motivational climate. *Educational Research and Review*, 3(12), 353–364.
- Todorovich, R.J., and Curtner-S, D.M. (2003). Influence of the motivational climate in physical education on third grade students' task and ego orientation. *The Journal of Classroom Interaction*, 38(1), 36-46.
- Tuzcuoğlu, S., ve Özcan, G. (2014). Lisanslı olarak spor yapan ve spor yapmayan ortaokul öğrencilerinin üst bilişsel farkındalık düzeyleri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 158-175.